موللام ھەيران قېلىپ ئارقىسىغا داجىپتۇ، چۈنكى ئەپەندى ئۇنىڭ دېمەكچى بولغان ئۈچىنچى ھېكمەتلىك سۆزنى سۆزمۇسۆز ئېيتىپ بەرگەننىكەن.

- ئەمدى موللام، مېنىڭ بىردىنبىر ھېكمەتلىك سۆزۈمنى ئاڭلاپ باقسىلا، ئۇ سىلىنىڭ مۇشۇ ئۈچ ھېكمەتلىك سۆزلىرىگە ئەرزىيدۇ، لېكىن بۇ ھېكمەتلىك سۆز سىلىنى ھەددىن ئارتۇق ھەيران قالدۇرماسلىقى ئۈچۈن، تەييارلىق قىلىپ تۇرسىلا، نېمىشقا دېگەندە ئۇنىڭدىن ئوڭايلا ئەس – ھوشلىرىنى يوقىتىپ قويۇشلىرى مۇمكىن، چۈنكى ئۇ شۇنچىلىك ھەيران قالارلىق. ھوي موللام، ئەمدى ئەقىل – ھوشلىرىنى راسا يىغىپ تۇرۇپ قۇلاق سېلىپ ئاڭلىسىلا: ئەگەردە بىرەر ئادەم سىلىگە مانا مۇشۇ كاۋىلار يېرىلماپتۇ دېسە، ئۇنداق ئادەمنىڭ يۈزىگە تۈكۈرسىلە، يالغانچىكەنسەن، دەپ ئۆيلىرىدىن قوغلىۋەتسىلە!

شۇ سۆزلەرنى ئېيتىپ نەسردىن ئەپەندى قاپنى ئېگىز كۆتۈرۈپتۇ – دە، تىك يارلىقتىن پەسكە قارىتىپ ئېتىپتۇ.

كاۋىلار قاپتىن چېچىلىپ، سەكرىشىپ ۋە تاشتىن تاشقا ئۇرۇلۇپ ۋاقىلداپ يېرىلىپ كېتىپتۇ.

موللا: «ۋاي دەردىم! ئاھ زىيان، ئاھ خانىۋەيرانلىق!» دەپ ۋارقىراشقا، نالە – پىغان كۆتۈرۈشكە، يۈزلىرىنى تاتىلاشقا باشلاپتۇ ۋە ئۆزىنىڭ شۇ قىياپىتى بىلەن بەئەينى سارائىغىلا ئوخشاپ قاپتۇ.

- مانا كۆردىلىمۇ! – دەپتۇ پەندى – نەسىھەت تەرىقىسىدە نەسرىدىن ئەپەندى، - مەن سىلىگە، مېنىڭ ھېكمەتلىك سۆزۈمدىن ئوڭايلا ئەس – ھوشلىرىنى يوقىتىپ قويۇشلىرى مۇمكىن، دەپ ئاگاھلاندۇرۇۋېدىمغۇ!

يېڭى سۆز – ئىبارىلەر

Ata söz	ھېكمەتلىك سۆز
Kabak	كاۋا
Kutu	قاپ
Kirala -	كىرا
Sevgili, yar,kaya	يار
Tam	قاق
Hoşgörülü,nezaket	سىپايە
Evcil hayvan	ئۇلاغ
Kulak ver - , dik	دىڭ تۇت -
Kamaş-	قاماش -
Bilgelik, irfan, akıl	پاراسەت

- كىرايىغا قانچە بېرىدىلا؟ - دەپ سوراپتۇ.

- ۋاي ئوغلۇم، پۇلنىڭ ساڭا نېمە كېرىكى؟ سەن كاۋىلارنى كۆتۈرۈپ ماڭغاندا، مەن ساڭا ئۈچ ھېكمەتلىك سۆز ئېيتىپ بېرىمەن. ئۇ سۆزلەر سېنى ئۆمۈرۋايەت بەختلىك قىلىدۇ، - دەپتۇ موللا.

- قىزىق! موللا ماڭا قانداق ھېكمەتلىك سۆزلەرنى ئېيتىپ بەرمەكچىكىنا؟ - دەپ ئويلاپتۇ ئەپەندى.

ئەپەندى قىزىقىپ قاپتۇ ۋە قاپنى مۈرىسىگە ئېلىپ مېڭىپتۇ. يول بولسا ئېگىزگە تىك كۆتۈرۈلۈپ، يارنىڭ قاق ئۈستىدىن ئۆتۈدىكەن، ئەپەندى دەم ئالغىلى توختىغان چاغدا، موللا سىرلىق ۋە سىپايە قىياپەتتە تۇرۇپ شۇنداق دەپتۇ:

- بىرىنچى ھىكمەتلىك سۆزگە قۇلاق سالغىن: ئەگەر بىرەر ئادەم ساڭا، ئۇلاق مىنىپ يۈرگەندىن كۆرە، پىيادە ماڭغان ياخشىراق دېسە، سەن ئۇ ئادەمنىڭ سۆزىگە ئىشەنمە، مېنىڭ سۆزۈمنى يادىڭدا تۇت ۋە بۇ ھەقتە كېچە – كۈندۈز تىنماي ئويلان، شۇ چاغدىلا سەن ئۇنىڭ ھېمەتلىك مەنىسىگە چۈشىنەلەيسەن، لېكىن بۇ ھېكمەتلىك سۆز ئىككىنچى ھېكمەتلىك سۆزگە قارىغاندا ھېچ گەپ ئەمەس، ئۇنى مەن ساڭا ئەنە ئاۋۇ دەرەخنىڭ تۈۋىدە ئېيتىپ بېرىمەن، كۆرۈۋاتامسەن، ئەنە ئالدىڭدا!

ئەپەندى ئىچىدە «بوپتۇ، ئۇنىڭ ئىككىنچى ھېكمەتلىك سۆزىنىمۇ ئاڭلاپ باقاي قېنى» دەپ ئويلاپتۇ – دە، تەرلەپ – پىشىپ، قاپنى دەرەخ تۈۋىگە يەتكۈزۈپ بېرىپتۇ.

موللا قولىنى كۆتۈرۈپ شۇنداق دەپتۇ:

- قۇلاقلىرىنى دىڭ قىلىپ، دىققەت بىلەن ئىككىنچى ھېكمەتلىك سۆزنى ئاڭلا ۋە ئۇنى ھەقسىز ئاڭلىغىنىڭغا خۇشال بولغىن. ئىككىنچى ھېكمەتلىك سۆزدە شۇنداق دېيىلىدۇ: ئەگەر ساڭا بىرەر ئادەم، بايىغا قارىغاندا كەمبەغەلنىڭ كۈن كەچۈرۈشى ئاسان دېسە، سەن ئۇنداق ئادەمنىڭ سۆزىگە ئىشەنمىگىن، لېكىن ئۈچىنچى ھېكمەتلىك سۆزگە قارىغاندا بۇ ئىككىنچى ھېكمەتلىك سۆزمۇ ھېچ گەپ ئەمەس، ئۇنىڭ يورۇقلۇقىنى كۆزنى قاماشتۇرغۇچى قۇياش بىلەن، چوڭقۇرلۇقىنى بولسا پەقەت دېڭىزنىڭ چوڭقۇرلۇقى بىلەن تەڭلەشتۈرۈش مۇمكىن، ئۇنى مەن ساڭا ئۆيۈمنىڭ دەرۋازىسى ئالدىدا سۆزلەپ بېرىمەن، چاپسانراق ماڭايلۇق، چۈنكى مەن دەم ئېلىپ بولدۇم.

ئالدىرمىسىلا موللام! – دەپتۇ ئەپەندى، - مەن سىلىنىڭ ئۈچىنچى ھېكمەتلىك سۆزلىرىنى ئالدىنئالا بىلىمەن. سىلى ئۆز ئۆيلىرىنىڭ دەرۋازىسى ئالدىغا بارغاندا ماڭا، ئەقىللىق ئادەم پاراسەتسىز ئەخمەقنى كاۋا قاچىلانغان قاپنى ھەمىشەم بىكارغا كۆتۈرۈشكە مەجبۇر قىلالايدۇ، دېمەكچى بولۇۋاتىدىلا.

ئوتتۇز تۆتىنچى دەرس

جۇملە تىپلىرى بويىچە مەشق

I

مۇسابىقە سائەت ئوندىن بەش مىنۇت ئۆتكۈچە ئۆتكۈزۈلدى.

ئۇ بىز قانائەتلەنگۈچە چۈشەندۈردى.

يامغۇر تاڭ ئاتقۇچە ياغدى.

ئۇ تېكىستنى يادلىۋالغىچە ئوقۇدى.

بۇ يەرگە كۆچەت تىككۈچە گۈل تىكەيلى.

رۇسچە ئۆگەنگۈچە ئىنگلىزچە ئۆگىنەيلى.

يىراققا سەكرەشكە قاتناشقۇچە ئۇزۇن يۈگۈرەشكە قاتنىشايلى.

ئەلي دائىم	كۇتۇپخانىدا ئىنگلىزچە گېزىت ئوقۇپ بىزگە ئىلخەت يېزىپ كىنو كۆرۈپ	تۇرىدۇ.

تېكىست

I

ئۈچ ھېكمەتلىك سۆز

بىر كۈنى نەسىردىن ئەپەندى موللىنىڭ كۆكتاتلىقى يېنىدىن ئۆتۈپ قاپتۇ، قارىسا موللا ھەدەپ كاۋىلارنى قاپقا سېلىۋاتقۇدەك، ئۇ ئۆزىنىڭ ئاچكۆزلىكىدىن قاپنى شۇنچىلىك ئېغىر قاچىلاپتۇكى، ئۇنى كۆتۈرۈپ مېڭىش ئۇياقتا تۇرسۇن، ھەتتا ئورنىدىن قوزغىتىشمۇ مۈشكۈل ئىكەن. موللا تۇرۇپ قېلىپ: «قانداق قىلىپ قاپنى ئۆيگە يەتكۈزەلەرمەن؟»دەپ ئويلاپتۇ. شۇ ئارىدا ئۇ ئەپەندىنى كۆرۈپ قېلىپ خۇشال بوپتۇ ۋە:

- ماڭا قارىغىنا، ئوغلۇم، مۇشۇ قاپنى مېنىڭ ئۆيۈمگە يەتكۈزۈپ بەرسەڭ قانداق؟
- دەپتۇ.

نەسىردىن ئەپەندىنىڭ پۈلدىن راسا قىسلىغان ۋاقتى ئىكەن، ئۇ: